

Oikeusministeriö

Viite: Lausuntopyyntöne 8.9.2010, OM 19/41/2007

Asia: Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskeva selvitys

Oikeusministeriössä valmistellussa selvityksessä on arvioitu julkisen vallan käyttäjän vahingonkorvausvastuun sisältöä vahingonkorvauslain säännösten kautta. Vahingonkorvauslaki on ollut voimassa lähes 40 vuotta, joten aivan ilmeisesti on tarvetta arvioida näiden säännösten ajanmukaisuutta. Kuten selvityksessä on tuotu esiin, julkishallinnon rakenne ja toimintamuodot sekä julkisen vallan käyttäjän ja yksityisen välinen suhde ovat viime vuosikymmeninä saaneet uusia piirteitä, vahingonkorvausoikeuden periaatteet ovat kehittyneet ja omat vaatimuksensa asettavat myös nyttemmin Suomea sitovat ylikansalliset ja kansainväliset velvoitteet. Näin selvityksen tekeminen on ollut tarpeen ja puolustaa paikkaansa arviona vahingonkorvauslainsäädännön uudistamistarpeista julkisen vallan käyttäjän korvausvastuun osalta.

Oikeusturvan antaminen yksityiselle suhteessa julkiseen valtaan on kuitenkin laaja-alaisempi kysymys kuin puhtaasti vahingonkorvausoikeudellinen. Hallinto-oikeudellinen oikeussuojajärjestelmä ja muutoksenhaku hallintotuomioistuimiin on luotu ensisijaiseksi keinoksi turvata yksityisen oikeusturva. Näin ollen on aivan liian vahvasti sanottu, kuten esimerkiksi selvityksen sivulla 16 todetaan, että 'julkisen vallan käyttäjän aiheuttamien vahinkojen korvaaminen on yhteiskunnassa arvotettu vähemmän tärkeäksi verrattuna muiden tahojen aiheuttamien vahinkojen kompensointiin'. Kysymys on koko yhteiskunnan arvotusten tasolla myös siitä, millä keinoin syntyviä vahinkoja pyritään ennalta estämään ja rajoittamaan. Jatkovalmistelussa on siis ehdottomasti otettava huomioon myös tämä kokonaisuus ja sitä kautta myös erilaiset oikeussuojatiet.

Selvityksessä puolletaan muutoksenhakuvaatimuksen kumoamista (kohdat 2.4, 3.3.3.4 ja 4.3). Muutoksenhakuvaatimus voidaan vahingonkorvauslaista tarkasteltuna nähdä julkisen vallan korvausvastuuta rajoittavana säännöksenä. Muutoksenhakuvaatimuksen kumoamisella puututtaisiin kuitenkin vakavasti hallinto-oikeudellisen oikeusturvajärjestelmän perusteisiin, joihin olennaisena osana sisältyy yleinen valitusoikeus. Oikeus hakea muutosta hallintopäätökseen on kuitenkin ensisijainen keino turvata yksilön oikeusturvaa antamalla hänelle mahdollisuus saada muutos hänen etuaan tai oikeuttaan loukkaavaan hallintopäätökseen ja siis tosiasiallisiin olosuhteisiin. Rahalla korvaaminen voi ja tulee olla vasta toissijainen keino tilanteessa, jossa oikeussuojaa saadaan muutoinkin. Selvityksen sivulla 72 on esitetty huoli siitä, että koska hallintoprosessissa ei ole mahdollista käsitellä vahingonkorvauslakiin perustuvaa

korvausvaatimusta, muutoksenhakuvaatimus heikentää vahinkoa kärsineen oikeussuojaa, kun se pidentää oikeussuojan saamiseksi käytettävissä olevaa prosessia. Tämä asiantila on korjattavissa selvittämällä mahdollisuuksia siirtää hallintotuomioistuimille myös toimivalta ratkaista julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevat kysymykset. Hallinto-oikeus vastustaa edellä esittämillään perusteilla muutoksenhakuvaatimuksen kumoamista.

Helsingin hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan julkisyhteisön korvausvastuun sääntelyn uudistaminen vaatii selvästi jo tehtyä selvitystyötä laajemmista lähtökohdista lähtevää jatkovalmistelua. Siinä on edellä todetun ohella kiinnitettävä erityistä huomiota myös korvausvelvollisuuden perusteiden ja laajuuden sisältöön ja sääntelyyn viranomaisneuvonnan ja aineettoman vahingon korvaamisen tilanteissa. Lisäksi vaikka kannerajoitus yleisenä säännöksenä poistettaisiinkin, tuomioistuinlaitoksen vahingonkorvausvastuuta on arvioitava sille kuuluvan erityisen julkisen vallan muodon - tuomiovallan - käytön näkökulmasta.

Hallinto-oikeuden ylituomari

Marjatta Mäenpää

Hallinto-oikeustuomari

Liisa Heikkilä